

15. WOLNOŚĆ KOCHAĆ I ROZUMIEĆ

Cele lekcji – wymagania ogólne

- ◆ pogłębienie rozumienia chrześcijańskiej koncepcji wolności;
- ◆ ukazywanie zagrożeń związanych z błędnym rozumieniem wolności.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- ◆ opisuje różne sposoby rozumienia wolności;
- ◆ po lekcji wyjaśnia, czym jest wolność postrzegana z perspektywy chrześcijańskiej;
- ◆ wskazuje na konkretne zachowania i czyny, które zniewalają człowieka;
- ◆ uzasadnia, że prawo moralne stoi na straży wolności człowieka.

Wartości

- ◆ umiejętność bycia uważnym na to, co wolność może odebrać;
- ◆ postawa szacunku do prawa moralnego.

Propozycja realizacji

Wprowadzenie

Nauczyciel, wyświetla klip do piosenki zespołu Chłopcy z Placu Broni pt. *Wolność* (<https://www.youtube.com/watch?v=nYMiNuJJyYM>, dostęp: 4.03.2021) i rozmawia na temat zawartego w nim przesłania.

Podsumowanie: nie ma chyba na świecie człowieka, który powiedziałby, że nie chce być wolny. Każdy stwierdzi, że kocha wolność. Pytanie jednak, czy wszyscy rozumieją, czym jest wolność w swej najgłębszej i jednocześnie najbardziej podstawowej warstwie.

Rozwinięcie tematu

Metoda – projektowanie T-shirtów. Nauczyciel tworzy cztero-, pięcioosobowe grupy, prosi o wybranie liderów w każdej grupie i zaprasza ich po odebranie

formularzy niezbędnych do wykonania zadania (załącznik 1). Następnie prosi, aby grupy zaprojektowały „T-shirt wolności”. Podkreśla przy tym, że uczniowie mogą użyć słów, symboli lub prostych rysunków, ważne jednak, aby T-shirt wyrażał ich sposób rozumienia wolności.

Grupy po wykonaniu zadania prezentują efekty swojej pracy. Nauczyciel prace grup eksponuje w widocznym miejscu.

Podsumowanie: wolność można definiować na różne sposoby i wskazywać na różne jej kategorie. W swym podstawowym znaczeniu wolność jest zakorzenioną w rozumie cechą ludzkiej woli, która umożliwia człowiekowi dokonywanie wyborów, podejmowanie decyzji oraz działanie lub zaniechanie działania. Teologia katolicka podpowiada nam, że ostatecznie wolność człowieka pochodzi od Boga, który stworzył człowieka „na swój obraz i swoje podobieństwo”. Z tej prawdy wynika jeszcze jedna ważna konstatacja – wolność jest jednym z źródeł niezbywalnej godności człowieka oraz sprawia, że jesteśmy podmiotami odpowiedzialnymi za swoje czyny. Bez godności i odpowiedzialności nie byłoby z kolei moralności i prawa.

Metoda – burza mózgow. Nauczyciel prosi, aby uczniowie pracowali nadal w tych samych zespołach i zaprasza liderów do odebrania kolejnych materiałów – pasków papierowych (załącznik 2). Następnie informuje, że zadaniem grup jest zastanowić się, jakie konkretne zachowania i czyny mogą pozbawić człowieka wolności. Dodaje, że każdy zespół ma wskazać pięć takich elementów, a każdy z nich zapisać na oddzielnym pasku drukowanymi literami.

Grupy po wykonaniu zadania prezentują efekty swojej pracy. Nauczyciel prosi, aby każda z grup przyczepiła paski do swoich T-shirtów w taki sposób, aby zasłaniały one narysowane wcześniej symbole i wyobrażenia wolności.

Podsumowanie: T-shirty mają to do siebie, że szybko się brudzą i łatwo jest je zniszczyć. Podobnie jest z wolnością – szybko i łatwo można ją utracić. Człowiek może stracić wolność, jeśli – mówiąc językiem religii – popełnia grzech, czyli nie przestrzega prawa Bożego; a mówiąc językiem filozofii – popełnia zło moralne, czyli nie przestrzega prawa naturalnego. Zło, które czynimy, lub zło, które wobec nas czynią inni, stopniowo odbiera nam wolność. Świetnie widać to na przykładach: nałogi, lenistwo i wygodnictwo, wikłanie się w kolejne kłamstwa, strach przed opinią innych, konsekwencje karne przestępstw.

Metoda niedokończonych zdań. Nauczyciel raz jeszcze informuje uczniów, że będą kontynuować pracę w tych samych zespołach. Wprowadzając w kolejne zadanie, podkreśla, że każdy T-shirt ma wszytą metkę, która jest swoistą instrukcją obsługi, jak z koszulki korzystać i jak o nią dbać, aby służyła jak najdłużej. Następnie prosi uczniów, aby zastanowili się, co będzie taką „metką

na T-shirtcie ludzkiej wolności”, czyli gdzie znajdują informacje mówiące o tym, jak dbać o wolność, aby jej nie utracić. Nauczyciel zaprasza liderów grup po odbiór „metek” (załącznik 3). Grupy po wykonaniu zadania prezentują efekty swojej pracy. Nauczyciel prosi, aby każda z grup przyczepiła obok swoich T-shirtów stworzone przed chwilą metki i jednocześnie odkleiła paski z tym, co odbiera ludziom wolność.

Podsumowanie: tym, co pozwala człowiekowi zachować wolność swoją i drugiego, jest prawo naturalne (prawo moralne), które najprościej wyrażone jest w Dekalogu.

Zakończenie

„Wolność kochać i rozumieć” – ta fraza mieści w sobie bardzo ważną prawdę. Jeśli naprawdę kochasz wolność, musisz ją najpierw zrozumieć. Tylko wtedy możliwe stanie się to, o czym w piosence z początku lekcji śpiewał zespół Chłopcy z Placu Broni – „wolności oddać nie umiem”. Wolność to nie uleganie namiętnościom, pragnieniom i ambicjom, lecz bycie niepodległym w podążaniu za prawdziwymi wartościami i postępowaniu w oparciu o słuszne zasady.

Wolność to nie anarchistyczne odrzucenie konwenansów, przymusu ze strony władzy, ocen opinii społecznej czy kulturowych zwyczajów, lecz realizacja własnych planów i pragnień, przy zastrzeżeniu, że potrafi się wybrać odpowiednie środki prowadzące do zamierzonego celu, a sam cel jest dobry moralnie. W przeciwnym razie zło odbierze nam wolność.

Warto tu przypomnieć przestrogę św. Pawła z Pierwszego Listu do Koryntian (6, 12): „Wszystko mi wolno, ale nie wszystko przynosi korzyść. Wszystko mi wolno, ale ja niczemu nie oddam się w niewolę”.

Notatka

Przyglądając się ludzkiej wolności, zauważyliśmy, że:

- jest ona darem Boga;
- jest władzą podejmowania przemyślanych działań;
- osiąga swoją doskonałość, gdy jest ukierunkowana na Boga, który jest najwyższym Dobrem i naszym szczęściem;
- zakłada możliwość wyboru między dobrem a złem;
- wybór zła jest nadużyciem wolności i prowadzi do niewoli grzechu;
- prawo Boże nie eliminuje wolności człowieka, ale jest jej gwarancją i sprzyja jej rozwojowi;
- wolność czyni człowieka odpowiedzialnym za swoje czyny w takiej mierze, w jakiej są one dobrowolne.

Korelacja z edukacją szkolną

- ◆ historia – przykłady postaci historycznych, które utraciwszy wolność zewnętrzną, zachowały wolność wewnętrzną;
- ◆ filozofia – spory antropologiczne dotyczące wolności woli (libertarianizm – fatalizm – kompatybilizm).